

מדוע צעק עורך-הדין דן גרנדיך בהתרגשות אל המשטרה:

הכניסו אותי לכלא!"

התרגם גרנדיך בחריפות נגד שיטות המשטרה.

★ ★ ★
"עורך-דין — כרופא!"

יתכן שבזה היתה מסיימת הפרשה, לולא קיבל גרנדיך על עצמו, במקרה, גם את ההגנה על ראובן ("רומק") גרינברג, המואשם בהוצאת כספים משני אנשי הי עולם התחתון, משה יונגשטיין ושלמה בור-נשטיין, החשודים בחטיפת הערבי מאביר גוש ועיניו (העולם הזה 1169).

כבר בהופעתו הראשונה בבית-המשפט, הכריז גרנדיך כי המשטרה אינה מנהלת את חקירתה נגד רומק על סמך העובדות שאספה, אלא מתוך נקמנות עיוורת. הוא גם שלח מכתב תלונה לשר המשטרה, בו האשים את הקצין אסרם הופשטר, ראש ענף החקירות במטה מחוז תל-אביב, כי בכנס סמלים הצהיר בין השאר: "לא כדאי להתעסק עם המשטרה. עוד מעט נסדר את רומק..."

המכתב הפעיל את טחנות-החקירה הפנימיות של המשטרה, דבר שהביא, במרוצת הזמן, להתפתחויות הדרגתיות בבית-המשפט. התעניינות השר והמפקח והכללי בתלונת גרנדיך חייבה את מטה המחוז לפעול נגדו. המהלך הראשון נגד גרנדיך נעשה בסל"פ. קצין הסעד של כלא רמלה צלצל לגרנדיך במשרדו, הודיע לו כי העצור שלמה בורנשטיין מבקש לראותו. "באיזה עניין?" שאל הפרקליט. חלה הפסקה קצרה, והקצין השיב: "ענין סודי".

גרנדיך, בעל נסיון של שמונה שנים כי עורך-דין, הכיר היטב את סעיף 117(2) של החוק הפלילי, שלפיו עצרה אותו לאחר מכן המשטרה. סעיף זה אומר: "כל המפתה אדם אחר להעיד עדות שקר, ונפתה הלה והעיד, יאשם בפשע. פשע זה קרוי הדחה על-דבר שקר". העונש הצפוי: שבע שנות מאסר. בכל זאת החליט להיפגש עם בור-נשטיין. כי לפי כל הסימנים, לא נראה ש"בורנשטיין יהיה עד במשפטו של רומק. כל חלקו בפרשה הצטמצם בחטיפת עבד אל-סלאם אברגוש ועיניו, ועד כמה שידוע לא נגש מימיו את רומק.

נוסף לזאת, סיפר גרנדיך מאוחר יותר לאחד ידידיו, "אני עורך-דין ותפקידי להגן על אנשים שהסתבכו עם החוק. זה כמו רופא. אם חולה קורא לו, עליו לנסות אליו!"

★ ★ ★
מכשיר-האזנה בכנא

הוא נסע לרמלה, במונית מיוחדת, ששכרה טובה בורנשטיין, אשת שלמה, פרוצה לפי מקצועה. הפרקליט והעציר נסעו בחדרו של הקצין התורן בבית-הסוהר. אך החליפו ברכת שלום, לחש גרנדיך ב"אזני בורנשטיין": "כאן יש הקלטה, אם אתה רוצה דבר סודי, אל תדבר — רק תלחש". השחקן התנהלה בקול רם. בסי בורנשטיין היתה בקשה: שגרנדיך יתערב אצל רומק, על מנת שהלה ישפיע על עבד אל-סלאם שלא יעיד נגד בורנשטיין ויונגשטיין. הוא גם הביע את רצונו להחליף את פרקליטו ולשכור את גרנדיך עצמו להגנתו. גרנדיך לא דיבר; רק הקשיב. לבסוף השיב בשלילה על שתי ההצעות. בידעו שכל מלה הי"ד צאת מפייה נקלסת במכשיר-האזנה, אף טרח להדגיש: "אני מעוניין רק שתספרו את האמת, בכל הנוגע לפרשה הזאת".

אך חזר העירה, הרים גרנדיך את שפרי פתח הסלפון, התקשר עם הקצין פראג, ראש המחלקה הפלילית במטה הארצי. "זה לא הוגן שמשטרת מחוז תל-אביב מנסה להעמיד מלכודת לעורך-דין", התלונן גרנדיך, דיר, והוסיף פרטים על הפרעות המשטרה המרובות. פראג הבטיח לבדוק את העניין, בהדגיש כי מדיה נועשה ובר הוא נעשה על דעת מחוז תל-אביב לפעול נגדו.

גרנדיך היה כל היסוד לאמין, כי כל הפגישה עם בורנשטיין יזומה בידי המשטרה. כי למרות ששרות בתי-הסוהר אינו נכלל במסגרת משטרתית, כפופים גם שרות זה וגם המשטרה לשר אחד וקיים שיתוף פעולה הדוק ביניהם.

★ ★ ★
הבעיה — טמרונית

אחרי שיחתו של גרנדיך עם פראג, יגיש מחוז תל-אביב לפעולה, כדי ל-

האתיקה המקצועית של עורכי-הדין? היה זה כאילו ביקשה לאסור את פירסום שמו של רופא פלוגי, שהותקף על-ידי שודדים, פן יהיה לו הדבר פירסומת מסחרית.

מה שהפרקליטות — כשליחת המשטרה היתה מעוניינת להסתיר, לא נגד כל-כך לדן גרנדיך, כי אם למשטרה עצמה. השופט החליט אמנם שלא לבטל את הערבות-העצמית, אך באשר להתרת הפירסום, פסק בהחלטיות: "לא נראה לי בתוקף מה ניתן הצו האוסר את הפירסום... המקרים בהם ניתנת לבית-המשפט סמכות לאסור פרסום מפורטים בחוק, ומקרה זה אינו נראה להיות אחד המקרים המובאים בחוק, בהם מותר לאסור פרסומים. ביחוד הדבר כך, כשהמ-עניין עצמו אינו מבקש את זה".

כך קרה, שהסיפור אשר המשטרה רצתה לשמור אותו בסוד, הותר לפירסום.

הספור מתחיל לפני מספר חדשים, כאשר אל עורך-הדין גרנדיך פנה בעל בית-הקפה משכונת-התקווה, שלפני שנים אחדות היה מעורה היטב בשוק הסמים המשכרים בארץ. בהודמנויות שונות, אף שימש כמודיע של המשטרה. "המשטרה רוצה שאני שוב אהיה מודיע שלה", התלונן אברהם קנוש בפני גרנדיך, "ובשביל להיות מודיע, אני צריך להיות סוחר בסמים. זאת אינני רוצה!"

החלה פרשת ה"דו-חיים". בעוד שעד אז העלימה המשטרה עין מן העובדה, שקנוש (58) החזיק בית-הקפה ללא רשיון, החלה עורכת לו, מאז סירובו, שני דו-חיים בממדי צע ליום. מדי פעם היתה המשטרה מופיעה בבית-הקפה, מצחה על יושביו להרים את הידיים, בודקת את תעודות-הזהויה שלהם, חוקרת אותם על סיבת הימצאם שם. במהרה הבינו הלוקחות את הרמו, נטשו את המקום. הקצין שרביט והסמל מנוולסקו, מהמדור

דקוח קנוש

משפט בגלל אופיום

המרכזי לבילוש, הודיעו במפורש לבעל-הקפה: "או שתעבד אתנו — או שנהרוס אותך". כאשר כל הפעולות הללו לא הצליחו, מצאה המשטרה צורה אחרת להתנקם ב"קנוש הסרבן. לילה אחד הופיעה בדירתו, ערכה בה חיפוש מדויק והפגנתי — "אפי" לו את רגלי המיטה שברו, התלונן קנוש. הובילו אותו לתחנת המשטרה ברמת-גן, ערכו לו מיסדר זיהוי. גבר, שקנוש נשבע כי לא ראה אותו מימיו, ניגש וזיהה אותו.

כעבור זמן שוב עמדו שני הגברים זה מול זה: קנוש כמאשם במכירת 13 גרם אופיום, ואיסמעיל עזיזי כעד התביעה, ש"קנה את האופיום בלירה וחצי" — בעוד שמחיר האופיום בשוק שתי ל"י לגרם אחד. העד חזר על זיהויו הקודם, קבע כי קנוש הוא שמכר לו את הסם. ואז הוציא גרנדיך הודאה מפתיעה מפיו של העד: שדקות ספורות לפני שנערך מיסדר הזיהוי, הראו לו שוטרית תמונה של קנוש, כדי שבעורטה יצביע על האיש מיסדר-הזיהוי.

המשטרה לא סלחה על כך לגרנדיך, ראתה בעמדתו בכל הפרשה הפגנה של חוסר-התחשבות במאמציה לרכוש מודיע. מה עוד, שבדבריהם הסכימו בבית-המשפט,

בית-המשפט המחוזי בתל-אביב, השבוע, התהפכו היוצרות. מצד אחד עמד חשוד בעבירה פלילית, ביקש מהנשיא התורן, מרדכי קנת, שישלח אותו לבית-הסוהר. מולו ניצב סגן פרקליט המחוז אליעזר לייבסון, התנגד לכך בכל תוקף. הבקשה, שהתבררה השבוע בבית-המשפט בפני השופט קנת, נגעה לאחת הפרשיות ה"מוררות של השנה. היא נסבה סביב השאלה העקרונית של חופש התקליט להגן על לקוחו, מבלי שיהיה נתון להתערבות ולחץ מצד המשטרה.

כך התפתח המחזה הקצר בבית-המשפט: "דן גרנדיך" קרא השופט, ותיקן מיד: "עורך דין דן גרנדיך!"

גרנדיך, בעל הקומה הממוצעת ומיבנה הגוף העדין, התרומם מעל מושב הפרק לייבסון, בצד הימני של האולם. "אדוני ירשה לי לפנות אליו ממקום זה?" שאל בנימוס. בהיותו חשוד, היה עליו, על פי הלכות בית המשפט, לפנות לשופט מעל דוכן העדים. בדרך כלל, היה נכנס לאולם זה לבוש בגלימה השחורה של עורך-דין. הפעם היתה הגלימה מקופלת על השולחן שלפניו, סימן כי אינו כאן כפרקליט.

השופט הרשה לו להשמיע את טענותיו ממקומו. "אני מבין שאתה מבקש לבטל את הערבות-העצמית בסך 200 ל"י, וכן לבטל את צו איסור פירסום שמו, שניתן על-ידי בית-המשפט השלום."

"כן אדוני", השיב גרנדיך בקול שקט — וזמן המשפט הבא החל מאבד את שלדתו. "לפני כחודש ימים הגשתי תלונה לשר המשטרה", הודיע, "לפני שבועיים התלוננתי בפני הקצין פראג שמאוינים לשיחות-הטל פון שלי. עובדים אחרי ואחרי העובדים שלי. ניגשים לקליינטים היוצאים ממשרדי וחוקרים אותם; מה עשיתם, מה דיברתם? חיים ה' נוצרתי ונלקחו ממני סבירותי אצבעות. ניגשו לקליינטים שלי ברחוב חפץ חיים 3 ואיימו עליהם; מאחר תשובו שניכם במעצרי! למחרת עצרו פקידה שלי. במשך שעותי וחצי חקרו אותה ולענו לה. נגד קליינט אחר ערכו תוך חודש 63 רפורטים. 'ומי העדים נגדו? פרוצה, פושע מועד וקצין משטרה. גרמם המוסרית של שלוש תם שעה! כל זמן שאנשים כאלה משתור ללים בחופש, אני מעדיף להיות במעצר. לא, אדוני השופט, הפושע הזה, דן גרנדיך, לא נותן ערבות עצמית בשביל עצמו!" היה זה מאמץ ניכר לפרקליט בן ה-50, שוטר מימי המנדט, להאשים את המשטרה בהאשמות כה חמורות.

★ ★ ★
"לתת יד לפרסומת?"

סגן פרקליט המחוז, לעומתו, היה קר כחורו של תער. אליעזר לייבסון, אחד החתקים והמנוסים שבאנשי הפרק לייטות, הכניס לדבריו נימה של אירוניה חותכת: "התרת פירסום, כבוד השופט?" שאל באלגנטיות, כאילו השמיע על-כרחו מלה גסה, "האם על בית-המשפט זה לתת יד למין פרסומת כזו?"

גרנדיך לא הגיב. אך פרקליט אחר, בגיל העמידה, לא הסתיר את הוועזותו מן הי התקפה האישית של לייבסון. שהרי אין האי-שמה מקצועית תמורה יותר כלפי עורך-דין, מאשר לטעון נגדו שבהופעתו בבית-המשפט אינו אלא רודף פרסומת זולה. היה זה הקו היחיד — אף כי בלתי-הוגן — שיכול היה לייבסון לגקוט בו. אחרת, כיצד יכול היה להסביר מדוע ירצה דקוח התובע לשמור את שם החשוד בסוד, שעה שהחשוד עצמו רוצה שהעולם כולו ידע על מעמדו? לדידו, אשר לבקשה השניה של גרנדיך, כי תברר טל ערבות-העצמית וכי יוכנס למעצר עד לביטור משפט, גם לזאת התנגד לייבסון בתקיפות. שעה ששמש בית-המשפט הגיח כוס מים ליד גרנדיך ההמום, סיים לייבסון: "הריני מבקש, אף אם יישמעו דברי מזורים באזני אדוני, שאדוני לא יבטל את הערבות — ואל יעשה בית-משפט נכבד זה שותף לרצון של פרסום מיותר."

★ ★ ★
כיצד לא לרכוש מודיע?

דוע רצתה התביעה למנוע פיר סומו? האמנם רק כדי לא לפגוע בחוקי

עורך-הדין גרנדיך
נסיעה על חשבון פרוצה

הוכיח כי כל הצעדים שנקטו נגד הפרק לייט היו מוצדקים. בורנשטיין, אשתו ר' נהגה-מונית שהוביל את הפרקליט לרמלה, הוזמנו למסירת עדות במשטרה, וכשנפתח התיק, הוזמן גרנדיך עצמו למטה המחוז.

בדרך כלל, כאשר מגיע ליד המשטרה חומר כלשהו נגד עורך-דין אין היא ממ'רת לנקוט בפעולה ישירה נגדו, כי אם מעבירה את החומר למועצה המשפטית. קצין משטרה בכיר הודה השבוע, כי משך כל שנות שירותו לא שמע על מעצר עורך-דין מבלי שהיתה תחילה פניה למועצה המשפטית — גם כאשר היו חשדות מבר-ססים על עבירות פליליות חמורות.

הפעם סטתה המשטרה מנוהל זה, עצרה את גרנדיך בו במקום — וזאת על סמך עדותם של פרוצה ושל פושע מועד. היתה זו הדרך בה בחרו הופשטר ומפקד מחוז תל-אביב להסביר לגרנדיך, כי אי-שיתוף-הפעולה איתם אינו משתלם. פעולתם נראתה כנקמנות אישית, שהעמידה את המשטרה באור של קובל פרטי, לא של גוף ממלכתי או בייקטיבי. תופעה זו זיכתה לא מזמן את המשטרה בנויפה מפי שופטת השלום מינה שמי, שהכריזה כי בית-המשפט אינו רואה בעין יפה את העובדה שהמשטרה מופיעה באור של קובל פרטי. במיוחד התריעה נגד שיטותיו של הופשטר — להרשיע בכל מחיר — כינתה אותן "מעשים הצורמים את האוון".

כל זמן שמעצרו של גרנדיך נשמר ב"סוד, יכול היה הענין לשמש רק שוט סמוי נגדו בידי המשטרה. אולם ברגע בו הח' לייט הפרקליט הצנוע לא להיכנע ללחץ המשטרה, כי אם להשיב במלחמה, הוע' מדה הפרשה במלוא אורה הגבוה: מלחמה עקרונית על זכות חיונית ביותר — זכות שבלעדיה הופך התהליך המשפטי לבדיחה תפלה.

לא רק גרנדיך הבין זאת. הבינו זאת גם חבריו למקצוע. שעה שהוא שכב המום במיטתו, פקדו את דירתו כמה מגדולי הי פרקליטים במדינה. אותם לא עניינה ה"אלה הפרטיות אם אמנם עבר גרנדיך יותר חוק העדויות. אותם העסיקה הרבה יותר השאלה: האם מותר למשטרה לנקום בפע' לוח כה קיצוניות, נגד עורך-דין המתעקש ללחום בה. למען שולחו — ויהיה הלכות אפילו פושע מועד?

לפי כל הסימנים תעסיק פרשת גרנדיך את הארץ בחודשים הקרובים, תגיע גם לכנסת.